

Veileder for TryggEst

Etter utprøving 30/8

Innhold

1.0 TryggEst (https://www.bufdir.no/vold/TryggEst)	3
1.1 Avvergeplikt og Taushetsplikt	3
2 Risikovurdering av vold	4
1.3 Risikovurdering av vold i TryggEst	5
2.0 Støtteark for informasjon	6
2.1 Bakgrunnsinformasjon	6
2.2 Voldstyper	6
2.2.1 Fysisk Vold:	7
2.2.2 Psykisk vold	7
2.2.3 Seksuelle overgrep	7
2.2.4 Økonomiske overgrep	7
2.2.5 Nettovergrep	7
2.2.6 Omsorgssvikt	8
2.2.7 Menneskehandel	8
2.2.8 Æresrelatert vold	8
2.2.9 Hatrelatert vold	8
3.0 Støtteark Varselsignaler - TryggEst.....	9
4.0 Støtteark for sårbarhet – TryggEst	9
4.1 Sikkerhet knyttet til oppholdssted	9
4.2 Avhengighet til voldsutøver	10
4.3 utfordringer ved det sosiale nettverket.....	10
4.4 utfordringer knyttet til hjelpeapparatet	10
4.5 utfordringer ved holdninger eller atferd	11
5.0 Støtteark for Scenariovurdering - TryggEst	11
6.0 Støtteark Prioritering - TryggEst	12
6.1 Tabell for vurdering av Prioritet	14

1.0 TryggEst (<https://www.bufdir.no/vold/TryggEst>)

TryggEst skal bidra til å avdekke og forhindre overgrep mot voksne mennesker som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. Hvert TryggEst-team består av erfarne personer med kompetanse på håndtering av vold og overgrep.

TryggEst er et forenklet og enhetlig system som skal senke terskelen for å melde fra om overgrep.

TryggEst skal blant annet sikre

- at saker ikke blir oversett eller glemt
- lik behandling uavhengig av bostedskommune
- større grad av forutsigbarhet både i kommunen og hos den utsatte
- færre følgeskader som vil kreve omfattende behandling og tjenester
- bedre livskvalitet for den utsatte
- større trygghet for dem som mottar tjenester
- bedre oppfølging av den utsatte
- bedre evaluering og læring av saker
- bedre medvirkning i egen sak for den utsatte

Risikoutsatte voksne er personer over 18 år som i liten eller ingen grad kan beskytte seg selv. De er derfor mer utsatt for vold, trusler og overgrep enn resten av befolkningen.

Risikoen for overgrep er ekstra stor i alle situasjoner der personer er avhengige av hjelp i hverdagen. Det å være avhengig av andre gjør en person ekstra sårbar for andres handlinger eller mangel på handlinger. Det gjelder særlig når man må slippe andre inn i sin personlige sfære, som for eksempel inn i sitt eget rom. Dette gjelder særlig personer med:

- funksjonsnedsettelse
- utviklingshemming
- høy alder
- rusproblemer
- fysisk sykdom
- psykisk sykdom

- minoritetsbakgrunn
- en annen seksuell orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk enn majoriteten (lhbti-personer)

1.1 Avvergeplikt og Taushetsplikt

Avvergeplikt (<https://dinutvei.no/fagpersoner/418-generell-avvergeplikt-etter-straffeloven-196>)

«Lovbestemmelsen er begrenset til handlinger som omfattes av 46 andre straffebud som vises til i [§ 196 i straffeloven \(strl\)](#). Avvergeplikten utløses dersom den aktuelle handlingen er omfattet av en disse andre straffebestemmelsene. Voldtekt og seksuell omgang ved misbruk av overmaktsforhold og lignende ([strl § 291](#), [strl § 295](#) og [strl § 299](#)), incest ([strl § 312](#)), seksuell omgang mellom andre nærstående ([strl § 314](#)) og alvorlig eller gjentatt mishandling eller overgrep i nære relasjoner ([strl § 282](#) og [strl § 283](#)), er eksempler på slike handlinger. Hensynet til å verne om liv og helse og til å hindre omfattende materielle skader vil i disse tilfellene veie tyngre og går foran taushetsplikten du har som fagperson. Å unnlate å avverge er straffbart med bot eller fengsel inntil 1 år.

Avvergeplikten inntreffer altså når du holder for sikkert eller mest sannsynlig at den straffbare handlingen vil bli eller er begått. Du er da forpliktet til å avverge handlingen ved å anmelde forholdet til politiet eller på annen måte å avverge. Dersom handlingen allerede er begått, har du avvergeplikt bare når du regner det som sikkert eller mest sannsynlig at den straffbare handlingen vil gjentas eller hvis du ved å varsle, kan avverge en allerede inntrådt skade fra å forverre seg til en alvorlig skade. Det siste kan være aktuelt for eksempel ved behov for sikring av et skadested eller ved utrykning for å hjelpe en person som er blitt utsatt for vold, uten å vite om gjerningspersonen fortsatt utøver vold.»

Taushetsplikt (https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Verktoy_og_ressurser/Plikter/)

«Offentlige tjenestemenn og andre som utfører en tjeneste eller arbeid for det offentlige, har [taushetsplikt etter forvaltningsloven](#). Helsepersonell og andre som jobber i helse- og omsorgstjenesten, også elever og studenter under opplæring, er i tillegg underlagt en mer omfattende [taushetsplikt etter helsepersonelloven](#). Fordi reglene om taushetsplikt er strenge, blir mange redd for si noe de ikke har lov til. Men av og til har du som helsepersonell likevel plikt til å bryte taushetsplikten.

- Du har lov til å utveksle informasjon med annet helsepersonell når dere samarbeider om helsehjelp.
- Under visse omstendigheter har du også plikt til å gi opplysninger videre til barnevernet, politiet og andre nødetater.
- Taushetsplikten kan også oppheves hvis personen som opplysningene gjelder, samtykker til at opplysningene gis videre til andre».

2 Risikovurdering av vold

«Å forutsi hvilke personer som kan utgjøre en risiko for voldelig atferd har alltid vært vanskelig. Bruk av klinisk skjønn dominerte tidligere feltet og oppfølgingsstudier viste dårlige resultater. Det er etter hvert utarbeidet standardiserte, strukturerte vurderingsverktøy som sammen med klinisk skjønn kan brukes som hjelp til å gjøre risikovurderinger i forhold til vold. Dette har vist seg å bedre treffsikkerheten betydelig».

Rundskriv helsedirektoratet: Vurdering av risiko for voldelig atferd - bruk av strukturerte kliniske verktøy, IS 9/2007

1.3 Risikovurdering av vold i TryggEst

Risikovurdering betyr i mange sammenhenger at:

- vi er bekymret for at noe kan gå galt
- hvor galt kan det gå?
- kan vi gjøre noe for å redusere effekten hvis noe går galt?

I hverdagen vil mange av oss gjøre slike vurderinger intuitivt. Vi oppfatter en situasjon, gjør en rask vurdering og handler deretter. Som for eksempel når vi kjører bil; vi fatter mange beslutninger basert på vår kompetanse som bygger på erfaring og opplæring i å kjøre bil. Den opplæringen er igjen basert på kunnskap om hva som er viktige risikofaktorer i trafikken, men siden vi har lite med tid når disse vurderingene gjøres så må denne kunnskapen integreres i oss så godt som det lar seg gjøre.

En annen måte å gjøre en risikovurdering på er det vi kaller den analytiske metoden. Her er risikofaktorene kjent for oss og vi har tid til å gjøre en grundig vurdering av hva som kan gå galt. Tidsperspektivet er gjerne lenger enn ved den intuitive vurderingen.

For å kunne gjøre dette forsøker vi å fortelle historien til den personen vi er bekymret for. Hva er hans fortid? Hvordan ser det ut i nåtid? Kan dette hjelpe oss med hva tror vi om framtiden?

Vi kan bruke dette prinsippet når vi skal vurdere om en person kan være i risiko for å utøve vold eller ikke. Til dette bruket er det utarbeidet oversikter over risikofaktorene – vi kaller dette sjekklister, eller SPJ-instrumenter (Structural Professional Judgement).

Slike sjekklister er i dag utarbeidet for en rekke vurderinger; SARA – partnervold, SAM-stalking, HCR-20 - voldsrisikovurdering, SVR-20/RSVP - risiko for seksualisert vold, PATRIARK-risiko for æresrelatert vold.

Disse sjekklisterne brukes for å gjøre det vi kaller en strukturert profesjonell vurdering av risiko, de gir beslutningstøtte for profesjonelles vurderinger og anbefalinger for å håndtere risiko.

Det finnes i mindre grad tilsvarende sjekklister med fokus på risikovurdering av den voldsutsattes situasjon. Men vi kan bruke noen av de faktorene som er i bruk for voldsrisikovurdering – men med fokus på den voldsutsatte.

Sjekklisten i TryggEst er basert på gjennomgang av flere kjente verktøy for risikovurdering, primært SARA – V3 og SARA – SV. Sårbarhetsområdene er hentet fra disse verktøyene.

I tillegg er det lagt til grunn metodikk for å prioritere alvorlighet fra det engelske systemet for å ivareta sårbare voksne: Safeguarding Adults Risk Assessment and Risk Rating Tool.

Behovet for å ta raske avgjørelser kan sammenlignes med situasjonen på et skadested eller et akuttmottak: det må gjøres noen prioriteringer raskt. Det tradisjonelle systemet for slike beslutninger kalles Triage, opprinnelig et fransk ord for å sortere.

Det finnes systemer for både somatisk og psykiatrisk triage metodikk, og i de senere år har metoden blitt tatt i bruk også på enkelte psykiatriske sykehus. Varselsignalene i TryggEst er hentet fra veileder for triage i voldsrisikovurdering utviklet i Helse Bergen.

Dette gir mulighet for et evidensbasert rammeverk for å gjøre gode vurderinger av situasjoner og prioritere hvilke intervensjoner som må til for å trygge situasjonen.

For å støtte tjenestene i dette arbeidet er det utarbeidet støtteark for delområder i verktøyet og handlingskort for de ulike risikoområder.

2.0 Støtteark for informasjon

Gode vurderinger er ofte avhengig av informasjon fra ulike kilder for å få et komplett bilde. I den grad informasjon er tilgjengelig fra flere er det viktig å dokumente disse.

2.1 Bakgrunnsinformasjon

Vi innhenter ulike typer bakgrunnsinformasjon om situasjonen. Særlig viktig er det å:

- Avklare om det er barn med i bildet, og vurdere om barnevernet må kontaktes
- Voldsutsattes trusselopplevelse
- Om voldsutsatte ønsker hjelp/ noe hjelp eller ingen kontakt med hjelpeapparatet?
- Om voldsutsatte har samtykkekompetanse.
- Kontaktinformasjon til voldsutsatte
- Vurdering av om man kan ta direkte kontakt med voldsutsatte eller om dette kan medføre eskalering av situasjonen.
- Tilgjengelig informasjon om voldsutøver.

Dette dokumenteres under «Sammenfatning av sakens innhold».

2.2 Voldstyper

Det finnes mange former for vold og overgrep. Noen er synlige, mens andre er mindre åpenbare. Her får du oversikt over ulike voldstyper, vær også oppmerksom hvordan vi tar imot når andre forteller:

Hvis den utsatte selv forteller:

https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Verktoy_og_ressurser/Snakke_med_overgrepsutsatte/):

- vær lyttende til hva den utsatte forteller
- vær sensitiv og empatisk
- ta det den utsatte sier på alvor

2.2.1 Fysisk vold

(https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Fysisk_vold/):

Fysisk vold er handlinger som påfører et annet menneske smerte. Handlingene kan forårsake fysisk eller psykologisk skade, død, skjevutvikling, sykdom eller tap av ferdigheter.

2.2.2 Psykisk vold

(https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Psykisk_vold/):

Psykisk vold er å utsette en person for negative holdninger eller handlinger uten å bruke fysisk makt. Psykisk vold kan også være mangel på handling.

Å utsette en person for negative holdninger eller handlinger kan skape en følelse av frykt, avmakt, skyld, skam, mindreverd eller fortvilelse, eller en følelse av ikke å være ønsket og elsket.

2.2.3 Seksuelle overgrep

(https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Seksuelle_overgrep/):

Seksuelle overgrep er både fysiske og psykiske krenkelser av en persons seksuelle integritet. Det innebærer enhver seksuell handling som blir utført mot noen som ikke gir, eller er i stand til å gi, sitt samtykke. Handlingen kan medføre subjektivt ubehag, smerte, frykt eller en annen opplevelse av krenkelse.

Seksuelle overgrep er med andre ord å lure eller påtvinge et annet menneske seksualitet som han eller hun ikke ønsker eller er i stand til å gi sitt samtykke til. Overgrepene kan skje både i den virkelige verden og på nett.

2.2.4 Økonomiske overgrep

(https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Okonomiske_overgrep/):

Økonomiske overgrep er når noen tar eller bruker en annen persons penger, eiendeler eller ressurser uten å ha rett eller lov til det.

2.2.5 Nettovergrep

(<https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Nettovergrep/>):

Nettvergrep, eller digital vold, er trusler, trakassering, mobbing, økonomisk utnyttning og seksuelle overgrep som skjer på internett. Dette kan være straffbare handlinger.

2.2.6 Omsorgssvikt

(<https://www.bufdir.no/vold/TryggEst/Overgrep/Omsorgssvikt/>):

Mange voksne mennesker er avhengige av hjelp for å klare seg i hverdagen. Når de ikke får den hjelpen de trenger, definerer vi dette som omsorgssvikt eller forsømmelse. Omsorgssvikt kan være både utilsiktet og tilsiktet fra omsorgspersonens side, men kan uansett påvirke en persons helse og utvikling i alvorlig grad. Omsorgssvikt er når omsorgspersoner ikke har evne eller vilje til å møte en persons grunnleggende

- fysiske behov
- psykiske behov
- medisinske behov

2.2.7 Menneskehandel

(<https://www.politiet.no/rad/menneskehandel/hva-er-menneskehandel/>):

Det foreligger menneskehandel når en person ved hjelp av enten vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd tvinger, utnytter eller forleder noen til:

- prostitusjon eller andre seksuelle ytelser
- arbeid eller tjenester, herunder tigging
- krigstjeneste i fremmed land
- fjerning av organer

2.2.8 Æresrelatert vold

(<https://www.nkvts.no/sites/Barnemishandling/helsetjenesten/minoritetsfam/Pages/Aresrelatert-vold.aspx>):

Æresrelatert vold er en form for vold i nære relasjoner der volden utøves for å beskytte familiens ære og blir ofte utøvet av flere enn en person. Både kvinner og menn kan bli utsatt for æresrelatert vold. Volden har som mål å forhindre tap av ære eller gjenopprette tapt ære. Æresrelatert vold kan innebære tvangsekteskap, ekstrem sosial kontroll, fysisk- og psykisk vold, nedverdigelser, trusler, utstøtelse og drap.

2.2.9 Hatrelatert vold

(Kommer.)

3.0 Støtteark Varselsignaler - TryggEst

Arbeidet med verktøy for å vurdere ulike former for vold har pekt på særlig 3 typer varselsignaler man skal være oppmerksom på:

Nylig vold?

- Siste døgn?
- Siste uke?
- Siste måned?

Alvorlig vold?

- Har volden vært langvarig?
- Har volden ført til alvorlig skade? Psykisk eller fysisk.
- Kunne volden ført til alvorlig skade eller død?

Eskalerende vold?

- Har volden økt i intensitet?
 - Det vil si om volden har blitt mer voldsom, mer farlig
- Har volden økt i variasjon?
 - Det vil si om det har blitt flere ulike typer vold lansert siste tid?
- Har volden økt i frekvens?
 - Det vil si om det har blitt vold oftere den siste tiden.

4.0 Støtteark for sårbarhet – TryggEst

Personer kan ha egenskaper som påvirker motivasjon til å sikre seg mot andre, evne til å beskytte seg selv mot fare eller nedsatt evne til å beskytte seg selv mot fare. Vi vurderer derfor også ting som påvirker voldsutsattes sårbarhet.

4.1 Sikkerhet knyttet til oppholdssted

Dette handler om utfordringer med trygghet og sikkerhet relatert til fysiske forhold ved bolig, arbeidsplass, transport og aktivitet i nærmiljøet.

Eksempler:

- Bor i en bolig på bakkenivå, kan være leilighet i blokk eller enebolig.
- Bor øde til, i område hvor det er langt til nærmeste nabo.
- Redusert mulighet til å tilkalle hjelp eller flykte vekk fra noen.
- Dårlige låser på dør og vindu, har ikke alarm.

- Kan kun velge en vei bort fra boligen, uoversiktlig tilkomstvei med dårlig belysning. Begrensede alternativer til kollektiv transport.
- Liten grad av sikkerhet på steder man ferdes i hverdagen: skole, fritidsaktivitet, jobb eller annet.
- Arbeidsoppgaver som medfører arbeid utenfor arbeidsplass, med reise til og fra.

4.2 Avhengighet til voldsutøver

Dette handler om at frykten for å ikke klare seg selv kan føre til at man blir i og går inn i voldelige relasjoner.

Eksempler:

- Dårlig økonomisk situasjon, uten mulighet til å ta utdanning.
- Uten arbeid eller lavtlønnet, problemer med å forsørge seg selv.
- Høyere forbruk enn inntekt.
- Funksjonsnedsettelse som innebærer behov for hjelp i hverdagen.
- Funksjonsnedsettelse som innebærer problemer med å styre egen økonomi.
- Omsorgsansvar som er vanskelig å bære alene og hvor det er behov for støtte fra andre. Frykt for å miste barna, til partner eller barnevernet.
- Rusavhengige som får sitt behov dekket av andre.

4.3 utfordringer ved det sosiale nettverket

Dette handler om i hvilken grad personen har tilgang på gode relasjoner til venner, familie og andre. Ensomhet og sosial isolasjon fører til mangel på sosial støtte og dårlig tilgang på hjelp i nærmiljøet når man føler seg utrygg.

Eksempler:

- Lite kontakt med andre, forlater sjelden hjemmet og da ofte for å gjøre rutinemessige gjøremål. Lite eller ingen kontakt med familie eller venner.
- Behersker ikke språket bra, problemer med å ha samtale med andre, har en annen kulturbakgrunn enn norsk.
- Problemer med å bli kjent med andre.
- Havner ofte i konflikt med andre, uten å forstå hvorfor.
- De vennskap som startes, blir ofte avsluttet med en krenkelse eller konflikt.
- Etablerer relasjoner med andre som lever vanskelige liv, for eksempel personer med rusproblemer.

4.4 utfordringer knyttet til hjelpeapparatet

Dette handler om en person har tilgang til hjelpeapparatet, tilgjengelighet til hjelpeapparatet og om responsen fra hjelpeapparatet faktisk hjelper.

Eksempler:

- Bor på et sted uten noe nærliggende hjelpeapparat som er lett nok tilgjengelig, eller vet ikke om hva som finnes av hjelp i systemet.
- Tjenestene finnes, men er ikke tilgjengelige på grunn av språkproblemer – eller i strid med kultur og religion.
- Tidligere dårlige erfaringer med hjelpeapparatet, for lang responstid eller anmeldelser har ikke ført fram.
- Tidligere dårlige erfaringer med møte preget av fordommer i hjelpeapparatet. Kjenner ikke lovverk, rettigheter eller prosesser i det offentlige hjelpeapparat.

4.5 Utfordringer ved holdninger eller atferd

Dette handler om ting som kan påvirke voldsutsattes evne til å gjøre nødvendige tiltak for å beskytte seg selv.

Eksempler:

- Tør ikke fortelle andre om vold eller anmelde andre for vold, på grunn av frykt for egen eller andres sikkerhet. Har ikke tiltro til at samfunnet kan hjelpe. Kan komme fra en kultur hvor man ikke ber om hjelp.
- Vil ikke fortelle andre om vold eller anmelde andre for vold, på grunn av relasjonen mellom voldsutsatt og voldsutøver. Kan være en kamerat/venninne, arbeidskollega, partner eller nær familie.
- Frykt for sosiale sanksjoner og frykt for konflikter gjøre at man forsøker å avvise eller være selvhevdende på en forsiktig og utydelig måte. Frykt kan gjøre det vanskelig å ta gode beslutninger: bryter besøksforbud og oppsøker voldsutøver, ber voldsutøver flytte inn hos seg, bagatelliserer vold man blir utsatt for, ønsker ikke innblanding fra folk man ikke kjenner. Voldsutsatte er også voldsutøver.

5.0 Støtteark for Scenariovurdering - TryggEst

Risikoscenario handler om å forestille seg hva som kan komme til å skje framover i tid, på kort sikt og lang sikt. Spørsmålet vi må besvare er: hva er du bekymret for at denne personen kan komme til å bli utsatt for og hvorfor? Det går an å konstruere et stort antall antall scenarioer, men her vil vi fokusere på hva som kan skje i verste fall og hva som kan skje i beste fall.

Et verste fall scenario er i utgangspunktet en pessimistisk versjon av framtiden og spørsmål vi må stille oss er: hva skal til for at denne versjonen blir sann? Svarer vi på det så vet vi også noe om hva vi må forhindre i situasjonen.

Et beste fall scenario er den optimistiske versjonen av framtiden, og samme spørsmål må besvares: hva skal til for at denne versjonen blir sann? Svarer vi på det så vet vi også hva vi må tilføre i situasjonen.

Følgende kan bidra til å utvikle scenarioer:

- Hvilken type vold er sannsynlig? Hvem er sannsynlig offer? Hva er sannsynlig motivasjon, dvs. hva vil personen oppnå gjennom utøvelse av vold?
- Hvor mye kontroll har voldsutøver i situasjoner hvor vold utøves?
- Har voldsutsatt strategier eller sikkerhetsplaner for å unngå/mestre voldssituasjoner?
- Hvor alvorlig psykologisk skade kan forventes? Hva er potensiell fysisk skade? Kan volden eskalere til å bli mer alvorlig eller livstruende?
- Hvor umiddelbart kan voldsutøver forventes å utøve vold? Er det kjennskap til varselsignaler for økt risiko eller at vold er nært forestående?
- Hvor ofte kan voldsutøver forventes å opptre voldelig; en gang eller oftere? Er risiko kronisk eller akutt, begrenset til spesifikke tidsperioder?
- Hvor vanlig er denne typen vold? Ut fra voldsutsattes historie, hvor sannsynlig er det at slik vold vil forekomme?
- Det jeg er mest redd for nå er... særlig hvis...
- I beste fall tror jeg... vil skje, men da må...

6.0 Støtteark Prioritering – TryggEst

Sannsynlighet

Akutt	Forekommer nå.	5
Svært ofte	Forekommer regelmessig, med lite tid imellom.	4
Ofte	Forekommer regelmessig, men kan gå variabelt med tid imellom.	3
Sjelden	Ikke forventet å forekomme	2
Svært Sjelden	Forekommer kun under spesielle omstendigheter	1

Konsekvens

	Risiko for skade på offer
Katastrofal 5	Uventet død. Flere alvorlige skader. Gjentatt mishandling på tross av intervensjoner for å hindre dette, som medfører permanent nedsatt funksjonsevne og autonomi.
Alvorlig 4	Alvorlig permanent nedsatt funksjon på grunn av mishandling. Brudd som fører til uførhet. Tyveri av betydelig verdi eller av person i tillitsposisjon. Seksuelle overgrep. Betydelig mangel på egenomsorg som fører til innleggelse/ institusjonalisering.
Moderat 3	Langvarig skade som fører til mellom 1 mnd og opptil 1 år med økt behov for støtte og rehabilitering. Noe tap av autonomi. Tyveri begått av ukjente. Kontrollerende hjelper/nærstående person. Vedvarende verbale overgrep. Merkbar psykologisk skade.
Mindre alvorlig 2	Enkeltstående hendelse med kortvarig skadepotensial. Simpelt tyveri av mindre verdier. Høye stemmer brukt av nærstående eller slektninger. Forekomst av medium alvorlig trykksår.
Ubetydelig 1	Enkeltstående hendelse med lite skadepotensial. Enkeltstående hendelse med uverdigg behandling. Foringelse i tjenestetilbud som følge av enkeltstående hendelser med mangel på bemanning.

6.1 Tabell for vurdering av Prioritet

SANNSYNLIGHET					
	Svært Sjelden 1	Sjelden 2	Ofte 3	Svært ofte 4	Akutt 5
Katastrofal 5	5	10	15	20	25
Alvorlig 4	4	8	12	16	20
Moderat 3	3	6	9	12	15
Mindre alvorlig 2	2	4	6	8	10
Ubetydelig 1	1	2	3	4	5

K
O
N
S
E
K
V
E
N
S